

Sympatií a antipatií vše začíná

Pietro Archiati

Jsou dva city, které člověka doprovázejí po celý život. Kamkoli se hne, kohokoli potká a cokoli nového či překvapivého se stane, vždy se přitom vynořují sympatie a antipatie. Před ničím se nezastaví. Žádná práce, žádný vztah, žádný záměr jich není prost. A nezůstávají bez vlivu; mění, pudí, dokážou mnoho věcí uvést ve zmatek. Sympatie a antipatie jsou jako sůl a pepř života. Jsou to dva protiklady, mezi nimiž se klikatí cesta člověka životem. Náklonnosti a odpory určují průběh jeho vývoje. Chladný, kalkulující rozum si s nimi často neví rady a byl by zřejmě raději, kdyby se do všeho nemíchaly.

Stojí bezpochyby za námahu zevrubněji se těmito silami zabývat, snažit se o hlubší pochopení těchto dvou základních citů, které určují chování lidí ve všech setkáních a vůči všem událostem života.

Neučinili bychom zadost povaze těchto dvou sil, kdybychom je apriorně považovali jednoduše za dobré nebo za špatné. Skutečnost, že někdo prožívá sympatii nebo antipatii, nikdy nemůže být dobrá nebo špatná. Člověk není odpovědný za vznik těchto citů, zato však za své zacházení s nimi, za způsob, jakým své city vyjadřuje navenek, jak na základě svých citů jedná. Má to v povaze, že ho ustavičně prostupují všechna možná duševní hnutí, každého člověka jeho způsobem, neboť žádný člověk nemůže mít přesně stejnou směs náklonností a odporů jako kterýkoli jiný.

Můžeme pozorovat dva extrémní příklady: zamilovanost, a silný odpor vůči nějakému člověku. Cit zamilovanosti je do značné míry ten nejneodolatelnější cit, jaký může člověk zažít: je tímto citem zcela podmaněn, přemožen, tento cit jej doslova a do písmene strhává, aniž proti tomu může něco dělat. Neméně bezbranný je člověk proti prudkému citu odporu. Jestliže si někoho ošklivíme, tak nás prostě odpuzuje, ať chceme, či nechceme, a nemůžeme skoro jinak, než mu jít pokud možno z cesty.

Všechny prožitky sympatie a antipatie pocházejí ze dvou pramenů, ze dvou vnitřních sil, které můžeme nazývat *láska* a *nenávisť*. Hned si zde ovšem musíme vysvětlit, jak jsou tato dvě slova míněna.

Slovo „nenávisť“ zde bude používáno jakoby v uvozovkách, jako označení pro všechno, co člověk zcela spontánně zavrhuje nebo musí zavrhnout, co právem odmítá, co chce držet z dosahu svého i všech lidí, které miluje, protože se obává, že by jim to mohlo škodit.

Něco podobného platí i pro slovo „láska“. Všechny jednotlivé prožitky sympatie jsou projevem síly lásky v člověku. Ani slovo láska nesmí být pojímáno příliš úzce, protože láska se nemůže vůči žádné jiné vnitřní síle vymezit. Zahrnuje všechno, co člověk vnitřně prožívá nebo prodělává. Právě to činí konfrontaci s láskou tak obtížnou, především pro vědecky

školeného člověka, který je zvyklý zaměřit svou pozornost na předmět svého bádání v pevně narýsovaných mezích. Učinit totéž u lásky by však znamenalo předem vyloučit hlubší povahu lásky.